

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Simpozij civilne družbe IZHODIŠČA ZA RAZPRAVO

Močna, raznolika in aktivna civilna družba, temelječa na zagotovljenih državljskih svoboščinah, ima ključno vlogo pri ohranjanju demokracije.

Za delujočo demokracijo so med drugim potrebni zajamčene temeljne pravice, neodvisno sodstvo, delujoč sistem zavor in ravnotežja, javna uprava brez korupcije in z dobro vodenimi storitvami splošnega pomena ter dinamična civilna družba. Neodvisna civilna družba je ključen demokratični nadzorni subjekt, ki krepi socialno kohezijo.

Te funkcije opravlja le, če to dopuščajo socialni, politični in pravni okvirji. Vendar pa se trenutno v Sloveniji civilna družba in demokracija sreujeta z izzivi na številnih področjih.

Z namenom osvetlitve položaja civilne družbe v Sloveniji bo organiziran posvet civilne družbe, kjer želimo:

- analizirati stanje civilne družbe v Sloveniji,
- ponuditi prostor različnim, aktivnim predstavnicam in predstavnikom civilne družbe za izražanje in identificiranje problematike, zaradi katerih je njihovo delovanje oteženo ali onemogočeno,
- prepoznati področja, kjer so nam problematike skupne,
- presoditi, ali/kako jih želimo reševati skupaj, in potencialno ustvariti predloge rešitev ali načine ukrepanja, da se bo stanje spremenilo in izboljšalo.

Spodnji dokument, ki je nastal na podlagi predhodnih posvetovanj z različnimi akterji, nakazuje na nekatere prevladujoče izzive, s katerimi se srečuje civilna družba v Sloveniji, a nikakor ne opredeljuje vseh. Namen posveta je bolje identificirati te izzive in, v kolikor bodo želja, potreba in izražena pobuda, začeti razmišljati o tem, kako jih lahko skupno, združeno in povezani v solidarnosti začnemo naslavljanje.

1. Pomanjkanje zavedanja o pomenu civilne družbe in njenem doprinosu k demokraciji

V zadnjih mesecih se napadi na civilno družbo stopnjujejo tako na ravni formalne politike kot na ravni splošne javnosti. Organizacije in akterji civilne družbe smo označeni kot neproduktivni, 'delomrzneži', 'zažiralci proračuna', ki naj bi bili sami sebi namen. Gre za problem s splošnim ugledom civilne družbe, ki izhaja iz slabega poznavanja dela, ki ga opravlja ta sektor, in iz preslabe lastne promocije rezultatov dela in širjenja dobrih zgodb.

Na drugi strani je civilna družba v zadnjem letu izjemno aktivna na ulicah, protestih, manifestacijah in se prek družbenih gibanj odziva na aktualne izzive in problematike. Protestnice in protestniki so označeni za huligane, kaviar socialiste, tiste, ki širijo virus, itd.

Pravica do protestov je bila v zadnjem letu celo protiustavno zakonsko omejena.

2. Politični vpliv civilne družbe in možnost participacije v procesih odločanja

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija iz Evropskega socialnega sklada.

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

KATALIZATORJI
družbenih sprememb

V razvitih demokracijah ima civilna družba možnost vplivanja na odločitve, ki se sprejemajo vsakodnevno. Namesto volitev, ki načeloma potekajo samo vsake 4 leta, se pojavljajo alternative, ki predvidevajo mehanizme za bolj direktno demokracijo, možnost odpoklica poslancev ali drugih funkcionarjev, uvedba participatornih proračunov, referendumi, itd.

V zadnjem letu se prostor za sodelovanje krči tudi organizacijam, saj se ne spoštuje Resolucije o normativni dejavnosti, ki predvideva sodelovanje javnosti v zakonodajnem postopku, vrstijo se napadi na okoljevarstvene organizacije, ki se jim postavlja strožje zahteve za ohranitev statusa v javnem interesu ter zaostrejo pogoje za sodelovanje v upravnih in sodnih postopkih.

3. Finančna podhranjenost civilne družbe

Poglejmo nekaj podatkov, ki jih na svoji spletni strani navaja CNVOS glede financiranja nevladnega sektorja: nevladni sektor se financira iz več virov in eden izmed njih so tudi javna sredstva. Delež javnih sredstev glede na vse prihodke nevladnega sektorja v Sloveniji je bil leta 2018 36,29 %, torej so nevladne organizacije same pridobile kar slabih 64 % financiranja iz drugih virov (donacije, članarine ...). Če pogledamo primerjalno z evropsko ravni, je ta delež v državah EU kar 58 %. Če primerjamo, kolikšen delež svojega BDP namenimo za izvajanje njihovih storitev za prebivalce, ugotovimo podobno: delež v zadnjih letih pada in je bil v letu 2015 samo še 0,73 %, medtem ko druge države EU svojim nevladnim organizacijam v povprečju namenijo kar 2,2 % BDP (vir: CNVOS). Torej je delež financiranja nevladnega sektorja iz javnih sredstev pri nas močno pod evropskim povprečjem.

Sredstva, namenjena financiranju civilne družbe, so običajno projektna in ne sistemska sredstva, na ta način pa so tudi bolj nestabilna, kar onemogoča kakovosten razvoj civilne družbe ali zagotavljanje stalnega delovanja organizacij.

Nova evropska finančna perspektiva in finančni mehanizmi, namenjeni razvoju in okrepanju po pandemiji, bi lahko predstavljali potencial za krepitev financiranja civilne družbe, vendar je zaenkrat še precej nejasno, ali bo civilna družba deležna teh sredstev.

4. Kadrovski primanjkljaj v organizacijah civilne družbe

Od vsega delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji je delež zaposlenih v nevladnih organizacijah leta 2017 znašal le 0,84 %. Za primerjavo, leta 2013 je ta delež v svetovnem povprečju znašal 5,1 %, v državah EU pa kar 5,42 %. Tako vidimo, da je slovenski nevladni sektor v primerjavi z EU kadrovsko zelo podhranjen.

To vprašanje je zagotovo povezano s finančno nezmožnostjo zagotavljanja zaposlitev (zaradi finančne podhranjenosti organizacij) in prekarnostjo sektorja.

Na drugi strani raziskave kažejo, da obstaja močna kadrovska potreba po več zaposlitvah in organizacije civilne družbe predstavljajo potencialnega delodajalca. Če bi okrepli civilno družbo, bi tako lahko hkrati reševali dva problema: podhranjenost sektorja in problem brezposelnosti (mladih).

5. Pomanjkanje infrastrukture in avtonomnih prostorov za delovanje civilne družbe

Zagotavljanje osnovnih pogojev za delovanje organizacij je povezano s samo finančno (ne)stabilnostjo organizacij, ob vse večjem krčenju avtonomnih prostorov za delovanje pa se omejuje

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

KATALIZATORJI
družbenih sprememb

tudi prostor za srečevanja, neorganizirane ali neformalne skupine in družbena gibanja. Zadnji očiten primer tega je rušenje avtonomne cone ROG, ki pa seveda ni edini primer zavzemanja prostorov, kjer se goji aktivna družbena participacija.

6. Pomanjkanje pravne podpore in pravne pomoči civilni družbi

Predvsem v času epidemije in (neustavnega) omejevanja pravic in svoboščin se je mnogo posameznic in posameznikov, ki so se aktivno izražali na protestih, srečevalo s policijsko represijo, kaznovanjem in omejevanjem njihovih pravic do združevanja, protestov, izražanja stališč.

Prav tako se veliko organizacij civilne družbe pri svojem delovanju vsakodnevno srečuje s pravnimi in birokratskimi postopki, ki velikokrat presegajo znanje zaposlenih v organizaciji.

Pravna podpora za delovanje organizacij in/ali posameznic in posameznikov pri njihovem aktivizmu v civilni družbi je omejena, predvsem z razvojem Pravne mreže za varstvo demokracije se je ta potreba še dodatno potrdila.

7. Pomanjkanje povezovanja organizacij in gibanj civilne družbe

V Sloveniji je angažma v družbeni sferi precej velik, veliko ljudi udejanja svoja prepričanja prek prostovoljstva, prav tako v Sloveniji deluje nadpovprečno veliko število različnih društev, neformalnih iniciativ, družbenih gibanj itd. Vendar pa je sodelovanje med vsemi temi akterji izjemno majhno. Velikokrat gre za 'vrtičkarstvo' ali ozko usmerjanje v dotične cilje posameznih skupin.

S sodelovanjem različnih akterjev med seboj, z izmenjavo informacij ter s povezovanjem sorodnih bojev in širjenjem solidarnosti med seboj bi lahko zagotavljali sinergijske učinke in krepili moč civilne družbe. S povezovanjem civilne družbe ter izpostavljanjem rezultatov dela in uspešnih zgodb civilne družbe bi morda lahko tudi lažje odgovorili na aktualne napade na sektor in naslovili sistemske težave.

Simpozij poteka v sklopu kampanje za zaposlovanje mladih v organizacijah civilne družbe in krepitev civilne družbe, ki jo izvajamo v sklopu projekta Katalizatorji - zaposlovanje mladih za družbene spremembe.